



T.C.  
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI  
Strateji Geliştirme Başkanlığı

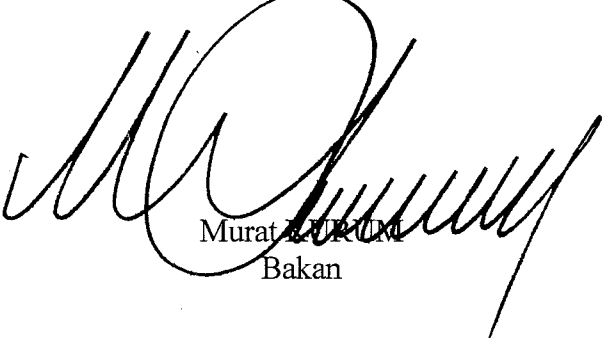
Sayı :30824082-610 / 78001  
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

27 Mart 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.



Murat KUTLU  
Bakan

EK:

- Liste (1 Adet- 2 Sayfa)
- Cevap Yazısı (29 Adet, 72 Sayfa)

7/25248  
GK:107

**HATAY MİLLETVEKİLİ  
SAYIN SUZAN ŞAHİN'İN  
TBMM 7/25248 ESAS SAYILI  
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT  
SORULAR VE CEVAPLARI**

**SORULAR:**

Taş ve kum ocağı işletmeciliği, milyonlarca yıl boyunca oluşan (günümüzde özellikle kentsel yaşamın ortaya çıkmasıyla gelişen yapılarda ve farklı endüstrilerde, işlenerek ve/veya doğrudan kullanılan) yapı malzemelerinin, yerüstü ve/veya yeraltından çıkarılması şeklinde yapılan işletmeciliktir. Bu işletmecilikte ocaktan çıkarılan malzemenin yapısına göre, zaman zaman patlayıcılarda kullanılır. Bu nedenle; taş ve kum ocağı işletmelerinin, yeryüzünün genel yapısında, bitki örtüsünde, bölgesel havasında, yeraltı ve yerüstü sularında ve yüzey yapılarında ölçülebilir, olumsuz yönde etkileri ortaya çıkmaktadır. Taş ve kum ocaklarında delici, kazıcı ve kırıcı ağır iş makinelerinin çalışıyor olması, ocaklarda kullanılan patlayıcılarla birlikte ciddi gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Özellikle taşocağı işletmelerine yakın yerleşim birimleri bu gürültüden olumsuz etkilenmektedir.

Öte yandan hem ocakların açılması ve işletilmesinde hem de bunların ulaşım hatlarının inşasında doğal bitki örtüsü tahrip edilmektedir. Bu şekildeki bitki örtüsü tahribatı daha çok Amanos Dağları'nda gerçekleşmiştir. Özellikle dağın batı yamaçlarında, İskenderun-Erzin hattında ciddi tahribat söz konusudur. Burası genelde kızılçam sahası olup, korunması gereken florasıyla taşocağı işletmeciliğine müsait olmayan bir yapı durumundadır. Teferruatı fazla olan taş ocağı ruhsatı yerine maden arama ruhsatı alan şirketlerin, denetimsiz ve sınırsız bir şekilde dinamit patlattığı ise yöre halkının şikayetleri arasındadır. Önemli bir konuda özellikle İskenderun ilçemizde bulunan taş ocaklarının Amanos Dağları'na verdiği zararlarıdır. Buradaki taş ocaklarının yıllardır faaliyette olması nedeniyle Amanos Dağları deyim yerindeyse küçültülmüş haldedir. Amanos Dağları'nı köstebek yuvasına dönüştüren onlarca taş ve mermer ocağı, bölgenin eşi benzeri olmayan endemik bitki türünü yok etmektedir. İşin daha da acı bir boyutu da buradan alınan kayalarla denizin doldurulması ve iskele yapılarak adeta denizimizin küçültülmesidir. Bu alanda devletin en büyük alıcı olması durumu daha da acıklı kılmaktadır. Diğer bir husus ise, taş ocaklarında yapılan patlatmalara bağlı sarsıntıların verdiği zararlarıdır. Özellikle galeri patlatmalarında ortaya çıkan ani şok dalgası ve sarsıntı, yakın çevredeki konutların temel direncini azaltmakta, taş sıçraması veya kaya düşmelerine, heyelanlara, tarihi dokunun zarar görmesine ve hatta yok olmasına neden olmaktadır.

İskenderun'daki taş ocaklarının şehirle iç içe olması özellikle kentin birçok mahallesini oturulamaz hale getirmiştir. Habibineccar Dağı, yakın çevresi ve Kırıkhan'daki taş ocakları antik döneme ait tarihi dokuyu ciddi anlamda tehdit etmektedir. Bu olumsuz etkilerin en iyi görüneni de faaliyetler sonucunda arazide oluşan topoğrafik değişimdir. Yani faaliyet sonrası ortaya çıkan yığma tepeler ve malzeme alımı sonrası oluşan derin ve geniş çukurluklardır. Gürültü kirliliği, bitki örtüsü ve tarihi dokunun tahribi, tozlanma, tarımsal ürün kaybı ve iş makinelerinin trafikteki yoğunluğunun yarattığı etkiler ve en önemlisi su kaynaklarının kaybı şeklinde sıralanabilir. Örneğin, taş ve kum ocaklarının terk edilişi sonrasında yapılması gereken tesviyenin yapılmaması, önceden ayrılmış üst örtü toprağının yüzeye yeniden yayılmaması ve ağaçlandırma işlemlerinin büyük oranda denetim eksikliğine bağlı olarak göz ardı edilmesi sonucu, sadece ocağın kendisi değil yakın çevresinin de bozulmasına yol açmaktadır.

Sonuçta ortaya çıkan etki sadece doğal yapının değişmesi değil, aynı zamanda o ortamda yaşayan ve o ortamdan beslenen tüm canlıların (insan-hayvan-bitki) olumsuz etkilenmesi de söz



konusudur. Jeolojik yapı değişmiş ve doğal denge bozulmuş, normal akan dereler, çaylar zaman içinde sellere neden olmuş, aşırı yağışlar sonrası Antakya'da yaşam zorlaşmış ve zaman zaman da batısında bulunan St.Pierre Kilisesi üzerinden kayalar dışmıştır. Hacı Krş Deresi kenarındaki Roma İmparatorluğu dönemi öncesi kalıntılar, taş ocağındaki patlamalar sonucu oluşan toprak kayması ile toprak altında kalmıştır. Aynı bölgede, Roma İmparatorluğu döneminde Antakya'nın 5 kapısından günümüze kalan tek kapısı Demir Kapı ya da diğer adıyla Bab-ı Hadid taş ocağına yakın bir mesafede olup risk altındadır. Ayrıca yanlış madencilik faaliyetleri sonucu 2013'dan günümüze zeytinlerde rekolte dışmesi, tozlu ve lekeli zeytin üretimi gerçekleşmiştir. Taş ocaklarının çevreye verdiği en büyük zararlardan biri de ocaktan çıkan toz ve dumandır. ıkan bu tozlar çevredeki bitki örtüsünün üzerini beyaz bir tabaka şeklinde örtmektedir. Taş ocaklarının bulunduğu yere yakın olan tarım alanları da çıkan kireç tozundan dolayı kirelenmekte, kireç de toprağın asit-baz dengesini bozduğundan toprak olumsuz etkilenmektedir. Anayasanın 56. Maddesine göre ise 'evre sağlığını korumak ve evre kirlenmesini önlemek, devletin ödevidir' denilmektedir. Hatay'daki taş ve kum ocakları işletmeciliğinde önceliğin; litolojik çeşitlilik, eğim, bitki örtüsü, tarım alanları, yerleşme, nüfus, ekonomik gelişmişlik düzeyi gibi gerekçeler göz önünde bulundurulacak uygun alanlara verilmesi evre sağlığı ve evre kirlenmesinin önlenmesi açısından bölge halkının öncelikli taleplerindendir. Bu bilgiler iştiğinde;

1-Hatay'ın İşkenderun, Altınözü, Kırıkhan, Drtyol ve Erzin ilçelerinin Amanos Dağları kesimlerinde hali hazırda kaç adet faal taş ve maden ocağı vardır? Bu taş ocakların kaç tanesi 'Maden Araştırma Ruhsatı' almış ve maden ocağı statüsündedir?

2-Açılacak her taş ve kum ocağı için gerçekçi bir ÇED raporunun hazırlanması ve buna göre işletmeye izin verilmesinin zorunlu hale getirilmesi konusunda bir çalışmanız olacak mıdır? Olmayacaksa gerekçeleri nedir?

3-Terk edilen taş ve kum ocaklarında, tesviye çalışmalarından sonra doğal peyzaja uygun düzenlemenin yapılıp yapılmadığı denetlenmekte midir? Denetleniyorsa bu denetimi hangi kurumlar yapmaktadır? Denetlenmiyorsa neden denetlenmemektedir?

4-Hatay'da İşkenderun, Erzin, Altınözü, Yayladağı (Yukarıokular-Bozlu), Kırıkhan gibi ilçelerimizde zeytinciliğimizi, tarımımızı bulundukları bölgelerde tarihi eserlere yakınlıkları dolayısıyla tarihi eserlerimizi, su kaynaklarımızı bu ocaklar olumsuz yönde etkilediğinden her işletmenin tozlanmayı en aza indirecek tedbirlerin alması gerekmekte midir? Gerekli tedbir ve denetimler neden uygulanmamaktadır?

5-Tarihi sit alanı ve bu alana yakın yerlerde yeni taş ve kum ocaklarının açılmasına izin verilmeyerek var olanların da kapatılması yönünde bir tasarrufunuz olacak mıdır? Olmayacak ise gerekçeleri nelerdir?

6-Taş ve kum ocaklarının faaliyetlerinde yapılan patlatmalarda yeraltı su durumu göz önünde bulundurulmakta mıdır? Patlatma ve malzeme alımı derinliği buna göre mi belirlenmektedir?

7-Bazı taş ocaklarının 'Maden Araştırma Ruhsatı' olarak mermer ocağı adı altında faaliyet yürütmesine karşı denetim ve yaptırım mekanizmanız nedir?

8-Tarihi ve doğal zenginliklerimizi yok edip, tüm canlıların (insan-hayvan-bitki) olumsuz etkilenmesine neden olan taş ve kum ocaklarının doğaya ve yaşam alanlarına verdiği zararların araştırılarak tespit edilmesi konusundaki faaliyetleriniz nelerdir?



## CEVAPLAR:

Hatay Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığından alınan bilgiye göre; Hatay ilinin sınırları içerisinde mülga Hatay İl Özel İdaresi ve Başkanlığınca İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı düzenlenen Maden/Taş Ocakları GSM sınıfları, ruhsat sahipleri, ilçeleri ve faaliyet durumlarına göre Hatay ilinde ruhsatlı toplam 7 adet 1. Sınıf, 48 adet 2. Sınıf GSM kapsamında değerlendirilen maden/taş ocağı bulunmaktadır.

ÇED Yönetmeliğinin EK I Listesinde yer alan Bakanlığımıza müracaatta bulunulan projelerle ilgili olarak Yönetmeliğin 8. maddesi gereğince ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan bir İnceleme-Değerlendirme Komisyonu teşkil edilmektedir. ÇED sürecinde yöre halkından gelen şikâyet ve öneriler ile diğer tüm bilgi ve belgeler bu komisyon tarafından mevzuat çerçevesinde incelenip değerlendirilmekte, Bakanlığımızca da bu komisyon tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme neticesine göre ÇED kararı verilmektedir. Madencilik faaliyetlerinin çevresel etkileri toz, gürültü, patlatma vb. olarak sıralanabilir. Bu etkiler modelleme ve ölçümlerle tespit edilerek kanun ve yönetmelikler kapsamında ÇED süreçleri içerisinde değerlendirilmektedir.

Ayrıca, yeraltı suyu ve yüzeysel sulara olabilecek olumsuz etkilerin değerlendirilmesi için su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesi konusunda ulusal mevzuatı hazırlayan ve uygulayan yetkili kurumlar olan Tarım ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ÇED süreci içerisinde İnceleme-Değerlendirme (İDK) Komisyonunda yer almakta olup, ilgili kurumlardan uygun görüşü alındıktan sonra ÇED kararı verilmektedir.

Aynı şekilde doğal alanlar ve ekosisteme olabilecek etkilerin değerlendirilmesi için; koruma altına alınan bitki ve hayvan türleri ile doğal alanların korunması, yönetilmesi konusunda ulusal mevzuatı hazırlayan ve uygulayan yetkili kurum vasfına haiz Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü uygun görüşü alınmakta ve tarihi eserlere olabilecek etkileri değerlendirmek için de Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili birimleri ile Valiliklerdeki İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluda komisyon üyemiz olarak toplantılarda yer almaktadır.

ÇED mevzuatı açısından denetim ve kontroller Bakanlığımız ve Valiliklerce (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) her yıl rutin olarak yapılmaktadır. Maden ruhsatı verme yetkisi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü uhdesinde olduğundan Maden Kanunu kapsamında yapılan iş ve işlemlerle ilgili olarak ruhsat denetim ve kontroller mevzuatları kapsamında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Ayrıca, Bakanlığımız Merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden yayımlanan yönetmelikler kapsamında, ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmaktadır. *“Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” 9. Madde çerçevesinde izleme ve denetime ilişkin uygulama esasları belirlenmiştir.*

Yapılan denetimlerde Çevre Mevzuatında belirtilen usul ve esaslara aykırı faaliyet gösterdiği tespit edilen işletmelere idari para cezası uygulanmakta, ayrıca çevre ve insan sağlığı için tehlike yaratan işletmelerin faaliyeti ise kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulmaktadır. Bu kapsamda 01.01.2018-27.02.2020 tarihleri arasında Hatay İli sınırları içerisinde “Madencilik” sektöründe 92 adet tesiste denetim yapılmış olup, 5 adet tesise idari para



cezası uygulanmıştır.

Önergedeki diğerk hususlara ilişkin bilgilerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nden edinilmesinin uygun olacağı değerkendirilmektedir.

